

Uredništvo v
Murski SobotiRokopisne in
izdajne stroškeboto in stane s
poštino vred za
celo leto 40 Din, za
pol leta 20 Din, za
četrt leta 10 Din

MAŠDOM

Narodno-socialističen tednik Upravništvo v
Murski Soboti

Oglasi:

[ ] cm stane 1 Din
Oglasi za celo
stran, za 1/2 in za
1/4 strani stanejo
75 para za 1 [ ] cm
Pri večkratni obja-
vi primeren popus.

35. štev.

Murska Sobota, dne 17. novembra 1923.

I. leto.

Državni proračun.

Druga sekcija finančnega odbora je imela včeraj popoldne sejo, na kateri je nadaljevala razpravo o proračunu zunanega ministrstva. Tekom razprave o posameznih postavkah proračuna se je razvila zelo živahna in dolgotrajna debata o delovanju naše diplomacije, o organizaciji diplomatske in konzularne službe v inozemstvu, kakor tudi v splošnih črtah o sedanjih zunanje-političnih situaciji.

Opozicija je utemeljeno kritizirala dosedanje delovanje Presbira, katerega preureditev v smislu moderne žurnalistike je nujno potrebna. Šef Presbira ima nalogo izdelati podroben načrt o organizaciji izvediteljske službe in je sekcija v ta namen votirala 2 milijona dinarjev. Sprejet je bil dalje predlog, da se imajo v vseh važnejših centrih v inozemstvu pri poslastištvi ustanoviti mesta novinarskih atašejev, katerih dolžnost bo obveščati našo javnost o vseh važnejših dogodkih v dotični državi kakor tudi nasprotno informirati inozemstvo o naših razmerah. Sekcija je dalje tudi odobrila predlog, da se ustanove pri konzulatih trgovski atašeji.

Daljša in zelo živahna debata se je razvila o dispozicijskem fondu zunanega ministrstva. Opozicija je ponovno zahtevala, da se ustanovi poseben parlamentarni odbor za zunanje zadeve, ki bo vodil kontrolo o zunanji politiki. Zunanji minister je to zahtevo odklonil. Za dispozicijski fond je bilo končno določenih 4 milijone dinarjev v srebru, 3 mil. 200.000 francoskih frankov in 800.000 v zlatih šibicah.

Kdo ima pravico do skrajšane roka pri vojakih?

Normalna službena doba (polni rok) traja po novem vojnem zakonu 18 mesecev za vse vrste orožja razen za mornarje, ki služijo dve leti. Skrajšan rok pa je določen na 9 mesecev (prej 12 mesecev).

Pravico do skrajšane roka imajo v smislu čl. 49 zakona o ustrojstvu vojske sledeči:

1. Dijaki, ki dovrše najmanj 6 razredov srednje šole, ako po devetih mesecih vojaške službene dobe napravijo skušnjo za rezervnega častnika. Kdor te skušnje ne napravi, služi 14 mesecev.

Bogoslovci, ki hočejo prevzeti duhovniško službo, služijo šest mesecev kot bolničarji.

2. V družinah, kjer se potrdi prvi sin, čigar oče še živi in če so ostali sinovi mlajši od 17 let, služi ta prvenec skrajšan rok, naslednja dva brata pa polni rok. Če pa ima prvenec nad 17 let starega brata, tedaj služita oba polni rok, tretji pa služi skrajšan rok.

3. Skrajšani rok služijo tudi oni, ki se sami hranijo, ali ki so samci ter so posedovali poljedelsko posestvo ali obrat, ki ga osebno obdelujejo ali vodijo.

4. Rekrut, kateremu sta v vojni od 1. 1912 do 1920 padla ali umrla za ranami pridobljenimi v vojaški službi, dva rodbin-

ska člana, služi tudi skrajšan rok. Ta določba velja do leta 1938.

Pripominjamo, da so take določbe o oprostitev, kakor tudi nekatere druge, v zakonu nejasne. Zato priporočamo, da se prizadeje obrnejo v dvomljivih slučajih do pristojnega okrožnega poveljstva, ki bo gotovo radevolje pojasnilo vse nejasnosti.

Pojasnila daje tudi ljudska pisarna SLS v Gornji Radgoni, (Posojilnica) brezplačno.

Domače vesti.

Murska Sobota. Podružnica Jugoslovenske Matice v Murski Soboti je v soboto, dne 10. t. m. priredila v prostorih hotela Dobray Martinovo veselico. Gmotni uspeh je bil še precej lep, v kar so v precejšnji meri pripomogli darovalci gosi, race in purane, za kar se jim izreka tem potom najtoplejša zahvala. Vkljub blagemu namenu prireditve je bila ista zelo slabo obiskana. Ne čudimo se toliko tukajšnjemu uradništvu, če pri slabih plačah in hudi draginji ne prihaja na prireditve, čeravno bi tudi ti lahko pri prireditvah Jugoslov. Matico kazali nekaj več požrtvovalnosti in s svojim posetom vsaj moralčno pripomogli k boljšemu uspehu. Čuditi se pa moramo drugim imovitejšim slojem, da se odtegujejo takim prireditvam. Odbor Jugosl. Matice mora zgubiti vse veselje do dela, če vidi, da ne najde niti pri teh slojih podpore in požrtvovalnosti.

Murska Sobota. Naša sobočka podružnica Jugoslovenske Matice se pridno giblje. Minuli torek je priredila predavanje v spomin obletnice nesrečne pogodbe v Rapallu. Predaval je gimnazijski profesor g. A. Zalaznik. Njegov govor objavimo kot podlistek ter opozarjamo na to cenjene čitatelje.

Murska Sobota. S 1. decembrom 1923 pride Prekmurje pod upravo mariborske rimskokatoliške škofije. Škof prekmurskih katoličanov bo torej od 1. decembra naprej mariborski škof dr. Karlin in ne več somboteljski škof Mikeš. **Murska Sobota.** Slovencem primanjkuje duhovnikov. Vedno manj jih je. Dijaki, ki končajo gimnazijo, navadno nimajo posebnega veselja za duhovniški stan. Da bo kaj več duhovniškega naraščaja, so se odločili, da ustanovijo v Murski Soboti zavod, ki ga bodo vodili redovniki Salezijanci, ki so znani, da znajo vzgajati mladino v strogo verskem duhu. Bajje nameravajo kupiti nek hotel v Murski Soboti in ga preurediti v ta namen.

Murska Sobota. Obrtniki in napisi nad obratovalnicami. V mnogih krajih v Prekmurju, zlasti tudi v Murski Soboti se je udomačila šega, da nekateri obrtniki ne dajo napisov nad svoje obratovališče. Golo ime si omislijo. V smislu predpisov mora nad vsako trgovino in nad vsakim obrtnim lokalom biti napis, ki pove, kaj se v tem lokalni trži ali izdeluje. Obrtna oblast bi morala na to gledati, da si razni trgovci in obrtniki dajo napraviti napise nad svojimi lokali.

Križevci. V nedeljo, dne 18. nov. priredi prostovoljno gasilno društvo Staranovavas veliko ljudsko veselico z bogatim sporedom, kakor licitacija, dirka, šaljiva pošta itd. v gostilni Kosi v Križevcih. Začetek takoj po večernicah. Ker je

čisti dobiček namenjen za popravo gasilskega doma se občinstvo vladno vabi.

Gornja Radgona. Pogreb pokojne Binice Čiričeve je bil zelo ginljiv. Udeležba velika. Za prerano ugaslim mladim življenjem žaluje vsako čustveno srce. Pokoj njeni duši!

Ljutomer. Narodna šola v Ljutomeru opozarja že zdaj na šolsko tombolo, ki se bo vršila prvo adventno nedeljo, tj. 2. decembra v gostilni g. Vavpotičeve ob 5. uri zvečer. Prijatelji ubožne šolske mladine se prosijo, da podpirajo to potrebno tombolo z dobitki, darili in z obilnim obiskom.

Križevci v Prekmurju. Zopet napad na orožnika. Dne 5. tm. je orožniški kapral Franc Zagar, orožniške postaje v Križevcih v Prekmurju na svojem službenem obhodu v Domanjševcih, severni periferiji Prekmurja zvedel, da ima posestnik Miha Domenjci vojaško puško in samokres. Izvršil je pri njem v navzočnosti občinskega odbornika Šebek-a hišno preiskavo, ki pa je ostalo brezuspešna. Ko je bil orožnik že kak km od hiše Mihe Domenjci oddaljen, so prihiteli za njim Domenjci, posestnik Adam Bačič in njegov sin Šandor in rekli orožniku na njegovo vprašanje, kaj hočejo, da gredo v Križevce in da grejo skupaj. Orožnik jim je velel, naj se vrnejo. V tem trenutku pa sta ga dva izmed teh za njegovim hrbtom nenadoma zgrabila od zadaj za puško. Med ruvanjem se je puška zlomila. Nato so vsi trije vrgli orožnika na tla in ga z zlomljenima kosoma puške neusmiljeno pretepavali. Miha Domenjci in Bačič Adam sta pobegnila še isti dan na Madžarsko. Težko ranjenega orožnika so prepeljali v bolnico v M. Soboti.

Tedenske vesti.

„Nova pravda“, narodnosocialističen tednik v Ljubljani izhaja vsak teden po enkrat. Kdor se želi natančneje seznaniti z našim gibanjem v Sloveniji, naj si list naroči.

Vendar enkrat. Pokrajinski namestnik za Hrvatsko, dr. Cimić, je posetil Pašiča radi upravičenih zahtev uradništva. Pašič je izjavil, da bo vlada o uradniškem pokretu razpravljala zelo resno. Finančni minister je zagotovil predsedniku udruženja državnih slug, ki protestira radi zapostavljenja, da bo posvetil vprašanju posebno pažnjo. Do sedaj so torej brili samo norce z državnimi nameščenci. Pa zima je tu. Drž. nam. imajo komaj toliko mesečne plače, da se prehranijo. Kje je topla obleka, obutev in kurjava. 1. dec. bo minul in 200 „predvidjenih“ milijonov bo dobilo mladiče. No, pa veselite se drž. nam.! Takih obljub, kot sta jih dala gornja dva gospoda, še niste dobili in spomladi pa dobite toliko denarja naenkrat, da si boste lahko kupili „shimi“ čevlje, obleko in kravato.

Pantheon. „Seje se vršijo radi prepotrebne Pantheona vsak drugi dan“, tako mi je rekel zadnjič Pašič. „To stvar ni kar tako vzeti. Pantheon ima danes že vsak narod, zakaj nebi imeli tudi mi, ko imamo vendar toliko zaslužnih mož. Star sem pa tudi že“. Vprašal sem ga, če so za Pantheon „predvidjeni“ tudi invalidi, ki so se borili za domovino in danes stradajo za isto domovino in pa državni nameščenci, ki stradajo ali „krepajo“ za domovino. Odgovoril mi je isto, kot zadnjič Mussolini slovenski deputaciji na interpelacijo radi ukinitve slovenskega je-

zika v solah — namreč: nič. Veličanstveno mi je obrnil hrbet in odšel. Od nekdanjega sem velik občudovalec diplomatičnega jezika in sem prišel nato, da pomeni molk zelo mnogo in da v molku leži največja modrost in — resničnost. Invalid.

Nova livarna zvonov v Mariboru. V Mariboru je začela pred kratkim delovati. Odslej bomo imeli v Sloveniji kar 4 livarne zvonov: v Ljubljani eno, na Jesenicah eno, v Mariboru pa kar dve. Našim ljudem torej ni treba naročati zvonov za svoje cerkve na Madžarskem ali v Avstriji.

Samomor delavke v Mariboru. Prva delavka v neki tovarni v Mariboru se je zaradi nekega prepira tako razžalostila, da je sklenila končati svoje življenje in se je obesila.

Bivša cesarica in kraljica Zita živi v nekem malem mestu na Španskem. Listi poročajo, da se ženi. Ženin je baje bivši bolgarski kralj Ferdinand, ki je ob prevratu leta 1918 zbežal iz Bolgarske v tujino, ker se je zbal ljudske sodbe. Dokler je živel bolgarski ministrski predsednik Stambolijski, je Ferdinand molčal. Sedaj pa je začel zopet „sanjariti“ o lepši bodočnosti. Na Bolgarsko več ne more, ker je tamkajšnji kraljevski prestol že zasedel njegov sin Boris. Zato so si njegovi najboljši prijatelji zamislili, da bi bilo dobro, če bi moža izrabili zato, da zopet vpostavi Avstro-Ogrsko monarhijo. Pokojnega cesarja in kralja najstarejši sin Oto je namreč še premlad, da bi sam kaj začel. Kakor poročajo listi, so šli 10. novembra Zito in Otona obiskat grof Aponš, škof Mikeš in grof Sečen. Ti trije kralji se pojdejo pokloniti Otonu, „nekronanemu kralju madžarskemu“ na Špansko, kakor so se pred 1923. leti hodili trije kralji iz jutrovega pokloniti Jezusu Kristusu. Pričakovati torej smemo, da se v kratkem „kralj“ Oton prikaže na Madžarskem (morda pride z aeroplanom!) in da bo zopet nekaj komedije. Res čudno! Nekateri ljudje si mislijo, da so narodi in države samo zato na svetu, da se tem ljudem, ki se imenujejo kralje, dobro godi. Vsi narodi bivše Avstro-Ogrske so še naveličali Habsburžanov in bi jih vse povprek pobili ob prevratu, da niso pravočasno zbežali. Sedaj pa, ko so se ljudje že nekoliko pomirili, pa že zopet kujejo načrte, kako bi prišli do mastnih korit na Dunaju ali v Pešti. Menimo pa, da madžarski narod in avstrijski Nemci danes niso več tako otročji, da bi mislili, da brez kronane glave država ne more živeti. Da, gotovo ne! Danes, ko ima veliko večina držav že republikansko državno obliko, nemški in madžarski kmetje in dalavci pa tudi niso več tako neumni, da bi na kolena popadali, če bi iz Španske prispel kak deček, ki ga je ravno tako, kakor rodijo druge žene, rodila žena; ki je slučajno bila nekoč cesarica in kraljica.

Madžarska meri približno 90.000 kvadratnih kilometrov ter ima 7.680.000 prebivalcev.

Volk in medved se v naših krajih le poredkoma prikažeta. V Rusiji pa jih je še mnogo. Te dni poročajo iz Rusije, da se je pojavilo iz ponekod toliko te zverine, da je že na tisoče in tisoče domače živine pa tudi ljudi postalo njih plen. Vlada je poslala celo vojaštvo v boj proti tem zverinam.

Italijanska in slovenska kultura. Pred kratkim je Italija objavila številke ljudskega štetja. Kar se tiče nepismenosti je največ analfabetov (ljudje, ki ne znajo ne čitati, ne pisati) v Kalabriji (Siciliji) in sicer 70 od sto, najmanj v gor. Italiji, v Piemontu 11% (od sto). Objavila pa ni rezultat iz slovenskega Primorja, kjer so Avstrijci našli pred 13 leti po 3 nepismene od vsakih sto ljudi. Pa pravijo, da smo Slovenci barbari (divjaki). Je pač danes narobe svet. Resnica je pa, da je 2000 letna kultura postala barbarska, in 2000 letno barbarstvo pa kultura.

Madžarsko zopet napraviti tako veliko, kakor je bila leta 1914 so hoteli člani bavarskega in madžarskega ljudskega nacionalnega akcijskega odbora v Pešti. Pa se jim ni posrečilo, ker so jih prej zaprli. Vsebina dogovora med temi Bayarci in Madžari je, da Bavarska prizna Madžarsko v mejah, kakor jih je ta imela pred

vojno. Madžarska in Bavarska morata dati drug drugemu na razpolago vojsko, topove, municijo, aeroplane, živino, itd. Ker so te „rešitelje“ Bavarske in Madžarske v Pešti zaprli, seveda se sedaj ne bo nič s povečanjem Madžarske.

V Pragi ustanovijo šolo za pilote. Vsako leto bode v njej popolnoma izvežbanih do 20 pilotov, ki bodo vodili civilne in vojaške aeroplane.

Kako gulijo milijonarji delavke. Mariborski milijonar Durjava, ki ima v svoji tovarni zaposleno večje število delavk, jim plačuje za nezdravo delo beri in piši celih 42 kron mezde na dan. Kako se morajo ta dekleta preživljati s temi par kronami, to je pač uganka.

Srečna Češka. Pet let po vojni bo že vse dobro in tako bomo zopet živeli kakor smo pred vojno. Danes pa pri nas vidimo, da ne pridemo kaj posebno z mesta. Sila počasi. V mnogem oziru pa gre vse rakovo pot. Na Češkem je mnogo boljše. Znamenje temu je zlasti to, da so Čehi sedaj izdali dukate (zlatnike). Dukat stane 120 čeških kron, torej okoli 300 dinarjev.

Sneg je že zapadel v nekaterih delih Slovenije. Morda ga dobimo tudi v Prekmurju že prav v kratkem.

Gradivo za zgodovino našega prevrata. Pred kratkim smo praznovali petletnico našega osvobođenja in narodnega ujedinjenja. Živo nam stopajo v spomin kritični velezgodovinski dnevi ob koncu leta 1918 in začetkom 1919. Toda človeški spomin je nezanesljiv, vsled smrti se tudi druga za drugo umikajo iz pozornosti osebe, ki so takrat aktivno posegale v razvoj dogodkov. Posebno važen in zanimiv je bil prevrat baš na Sp. Štajerskem, zlasti v Mariboru, Celju, Ptuj in drugih večjih krajih, kjer so dotlej imeli vso oblast v v rokah sovražni nam tujci. Potomstvo bi po pravici dvigalo težko obtožbo zoper sedaj živeči zarod, ki je te velevažne dogodke doživljal in preživljal, ako jih ne bi oteli pozabljivosti. „Zgodovinsko društvo“ v Mariboru se tedaj obrača na civilne in vojaške osebe, ki so v tistih usodnih dnevih imeli vodilno ulogo v rokah, da natančno opišejo spomine iz tistih dni ter popis pošljejo Zgodovinskemu društvu, da jih shrani v arhivu in ob priliki objavi. Zapisovalce spominov opozarjamo na te-

meljni zgodovinski zakon: nič resničnega zamočati, nič neresničnega poročati. Podpis bodi prost vsake osebe, ki strankarke ambicije, pričevanja ali navdane. Tatarski narodni svet se najpočajo, naj vpošljejo društvu zapisalke svojih sev. Vodeči šolskih in župnijskih kronik naj vpišejo dogodke svojega kraja tudi v svoje kronike, prepis pa pošljejo Zg. društvu. Ravno tako se naj dološljejo še ohranjeni lepaki, letaki in druge tiskovine, ki se nanašajo na prevrat. Vse to gradivo se naj dološlje društvu do konca tega leta. Zgodovinsko društvo v Mariboru.

Finančna delegacija objavlja uradno da izide „Izkaz o stanju hranilnih vlog (po knjižicah) pri regulativnih hranilnicah v Sloveniji za III. četrtletje 1923“ v eni prihodnjih števil „Uradnega lista“.

Boga je klical za pričo. Pred par dnevi se je v Feldkirchenu pri Grazu dogodil zanimiv, a strašen slučaj. Neki mož je bil obsojen, da je zastrupil svojo ženo. Svoj samozagovor je končal: Vsemogočni Bog naj me kaznuje takoj s smrtjo, če sem kriv. Komaj je to izgovoril, se je zgrudil mrtev na tla. Poklicani zdravnik je konstatiral samo — smrt.

Ali sem poravnal naročnino?

P O Č U

dovito nizkih cenah
kupite letos
volneno blago
za ženske in sukno za
moške obleke, kakor
tudi vso drugo manu-
faktorno robo v vele-
trgovini R. Stermecki,
Celje. Trgovci engros-cene. Radi splošnega
pomanjkanja denarja treba povsod štediti
ter je dolžnost vsakega, da se pelje v Celje
in poskusi enkrat kupiti v veletrgovini
R. Stermecki.

ŠIPE KIT
STEKLO PORCELAN KAMENINE
ima v vsaki velikosti in množini v zalogi
Janko Cizej, Gornja Radgona
Irgovina z mešanimi blagom

Vinogradno posestev

(verstvo) je k odaji 2 uri hoda od Ljutomeru. Jeste 1 mala vila, vinska klet, viničarija, vinska preša in vse kar je k verstvu potrebno. Vse je dobro shranjeno. Dva in pol orala je sadovnjaka in loga. Oda se takoj. Kdo šče kupiti, naj pita g. Josipa Kosi-ja trgovca in gostil. v Križevcih pri Ljutomeru.

Slov. knjigarna

v Murški Soboti

v Rajhovi hiši na voglu Glavnega trga in Slovenske ulice ima svojo

prodajalnico

Zaloga tiskovin. — Na razpolago so vse knjige in šolske potrebščine. .:

V usnjariji i ledernoj trgovini
Gabriel Zsilavecs
v Gornji Radgoni

sze dobi leder vszefelé
fárbi, vsze sujszterszka
potrebscsina, kak tudi
sziroutve koutzse sze po
náj ménsi cejni vödélajo

Velika zaloga **pohištva**

lastnih izdelkov po konkurenčnih cenah

Šercer in drug, Maribor
Vetrinjská ulica št. 2.